

Som den hjælp tillive; men det, som man aldrig har tænkt paa, og som er afvigende fra alle hidtil kjendte Grundsætninger, det er denne umiddelbare Træden til fra Statens Side med directe Laan til en enkelt Fæstefamilie. Hvor- til laane vi dem endda disse Penge, hvad er det Mening, at de skulle gjøre med de Penge, som Staten laaner dem? De skulle købe en Gaard, som ellers Andre vilde have købt. Finantsministeren skal med et Laan, der kan stige saa og saa høit, hjælpe en vis Fæsters Familie til at købe en Gaard, som ellers vilde have fundet en anden Kjøber. Er det altsaa til Selvetendoms Fremme, at Staten kommer til at virke ved denne Foranstaltning? Nei, aabenbart ikke. Staten træder kun op som en særlig Bærge for og Understøtter af en enkelt bestemt Fæstefamilie, og netop derfor er det, at der i denne Lov hviler en Forudsætning om, at Fæstereas Slægt har en virkelig Medietendomsret til den Gaard, han har brugt, og dette er det, som har overrasket og forbausset mig, at Regjerin- gen er gaaet hen over med luffede Dine, eller at den har holdt Gaarden over Dinene, idet den gif forbi dette Punkt som en saa særdeles væsentligt i den hele Betragtning af Fæstereasenet. Det er den eneste Grundsæt- ning, hvorpaa Billighedsstraf kan stottes i denne Lov, og derfor undrer det mig rigtigt nok i høit Grad, at „Medlemmet“ for Sore Amts 2den Valgkreds (Albert) — jeg skal bringe den samme Høflighedsform, som han brugte imod mig — idag benægter, at han har talt om Fæstefamiliernes Eiendomsret til den enkelte Gaard. Der staaer f. Ex. nederst paa Sp. 4992 i Tidenden følgende Yttrin- ger af det ærede Medlem: „Jeg mener, at det deri factist ligger — det er netop det Traditionelle, Traditionen i Retsudviklingen, som jeg her lægger Vægt paa — en Ameri- kien dielse af, at Fæstere har Medie- tendomsret til Gaarden“. Der er her ikke blot Tale om den almindelige Medieten- domsret, som Fæstebondestanden, denne ube- stemte, moralske eller juridiske Person, kan have paa Bondejord, men der er Tale om en særlig Medietendomsret for den enkelte Fæ- sters Familie i en enkelt Gaard. — Den

høitærede Indenrigsminister brugte i sit Svar Yttringer, som vistnok vilde forbause ham selv, naar han læser dem i Tidenden. Han støt-tede sin Gaaden ind paa denne Lov paa, at Staten i det Hele havde ydet og burde yde Bidrag til Fremme af Selvetendom; derfor meente han, at man ogsaa i det her forelig- gende Tilfælde kunde gaae ind paa at hjælpe. Men hvad vil dog ikke denne Sætning føre os til, dersom den i det Hele opstilles som gjældende Norm for Statens Bistand? Vil det ikke føre til, at ogsaa de 9 Fæstere, som kunne faae deres Gaarde tilkøbs, komme til Staten og sige: „Hjælp os, vi ere de Nær- meste, til, at vi kunne faae vbre Gaarde, Gods- eieren vil ikke negte os at sælge dem, naar vi blot kunne faae de fornødne Midler, giv os dette lille Laan, det er god Sikkerhed, vi byde, vi give Afdrag og Rent, og Sikkerheden skal blive saaledes, som Finantsministeren har erklæret den for fyldestgjørende, og meget mere“. Vil dette ikke overhovedet føre til, at Staten maa træde hjælpende til i ethvert enkelt Tilfælde, hvor der er Tale om Selvetendom? Der er ved denne Leilig- hed gjentagne Gange talt om, at Staten har ved en Række Love gjort meget store Offre, og den ærede sidste Taler (N. Andersen) gjorde navn- lig gjældende, at Staten havde offeret meget betydeligt ved Salget af Domainedodsfer. Men derved er der dog virkelig to Ting at bemærke. Et er det, naar Staten træder op som Lov- giver og i det Hele ordner Forholdet mellem Godsseier og Fæstere, og et Andet er, naar Staten selv er Godsberre og sælger sine Eien- domme. I sidste Tald har den Lov til at være rundhaanden, den kan vise sig som en liberal Godsseier og give et smukt Exempel til Efterlignelse for alle andre Godsseiere. Men det er uberettiget at drage en Slutning fra, hvad Staten har gjort i de Tilfælde, hvor den paa egne eller paa af den bestyrede In- stituters Vegne er Godsberre, og til andre Tilfælde, hvor den optræder som Lovgiver for Andre. Nu vil jeg iøvrigt sige det ærede Medlem, at det er et stort Spørgsmaal, om Staten ikke er gaaet noget vel vidt ved de forskjellige Love, som ere givne angaaende Salg af dens Fæstegods. Dog, denne Sag er nu passeret og er gammel, der kan ikke være